

DEBRECZENI PROTESTÁNS LAP

EGYHÁZI ÉS ISKOLAI HETI KÖZLÖNY.

FŐSZERKESZTŐ: DR. KUN BÉLA. FELELŐS SZERKESZTŐ: DR. ERDŐS KÁROLY.

Megjelenik
minden héten egyszer
szombaton, egy íven.

SZERKESZTŐSÉG ÉS KIADÓ HIVATAL: DEBRECZEN, KOLLÉGIUM
Ide kell küldeni a lap szellemi és anyagi ügyeire vonatkozó
minden közleményt, előfizetést, reklamációt és hirdetési díjat.

Előfizetési ár:
egész évre 500 K., félévre
250 K. Egyes szám ára 12 K.

Alautonomia.

Megragadta a figyelmemet e lap legutóbbi számában a Különfélék közt olvasható felszólalás, mely az ellen a hova inkább általánossá váló szokás ellen tiltakozik, mely szerint az egyházi választásokhoz előzetesen jelölt-listákat állítanak össze, ha nem is egészen hivatalosan, de mégis némi hivatalos színezettel — és ezzel előre el is döntik a választások sorsát. Mert a legtöbb helyen úgy gondolkodnak a szavazásra jogosultak: mire való volna más jelöltet keresni, mikor úgyis bizonyos az előre elfogadott lista győzelme.

Nem alaptalanul jegyzi meg a felszólaló, hogy az egyházkerületi választásoknál még van értelme az irányításnak, mert a szóba jöhető jelöltek a messze vidéken nem ismerik, de az egyházmegyén, ahol mindenki mindenkit ismer, ennek a jelölésnek nincs létjogosultsága. Nincs, még akkor sem, ha a jelölő értekezleten a jelöltek nincsenek kevesebben, mint a jelölők.

Távol áll tőlem, hogy az egyházi választásoknál a korteskedés mellett akarjak állást foglalni. Ellenkezőleg, az egyházközségi választásoknál is, amelyeknél ma a szabadság sokszor szabadossággá fajul, szívesen látnám az arra hívatottak irányító befolyását. Azonban azt a rendet, ami a felsőbb egyházi tisztségek és megbízások betöltésénél divatba jön, még sem tartom sem szerencsésnek, sem az igazi autonomia követelményeivel összeférőnek.

Való igaz, hogy ennek a szokásnak részint egyházi törvényünk némely rendelkezésében, részint a szavazásra jogosultak csekély fokú érdeklődésében van a gyökere.

Egyházi törvényünk olyan megbízások adását is a presbiteriumok feladatává tette, amelyeknél az alkalmas személy kijelölését a jogosítottaktól várni alig lehet. Nem lehet kívánni, hogy a tizenhárom egyházmegyének mindegyik egyházközségében is ismerjék mindegyik középiskola mindegyik tanárát, vagy az egyházkerület valamennyi néptanítóját és így például a tanár- és tanítóképviselők választásánál szinte elkerülhetetlenné vált a központi irányítás. Bár hiszen, kivált a tanárképviselőknél, ezen is lehetne segíteni azzal, hogy közöltetnék a presbiteriumokkal mindegyik iskolá-

nál működő tanárok teljes névsora, esetleg az igazgató személyének külön megemlékezésével.

Am a többi tisztségek betöltésénél az irányítás semmilyen formában sem megokolt. Elvégre a legfőbb egyházi tisztségek, egyházkerületi tanácsbírák és jegyzők választásánál olyan, az egyházi közéletben már ismert, eddig is érdemes munkát végzett egyenekről kell szónak lenni, akiknek ismerését nemcsak feltenni, de elvárni is kell minden presbiteriumtól, vagy legalább minden lelkesztől.

Csakhogy — valljuk meg őszintén — ebben a vonatkozásban is súlyos fogyatkozásokat tapasztalhatunk. Csak nemrégiben történt, hogy egyik, nem is egyházkerületi, hanem egyházmegyei választásnál egyik előkelő tisztségre olyan igen ismert nevű s azelőtt az egyházi életben buzgón közreműködött férfiúra adtak szavazatot, aki évekkel ezelőtt meghalt. Adták pedig a szavazatot az elhalt érdemes férfiú lakóhelyétől harmadik, vagy negyedik községben. Az sem példátlan, hogy valamely tisztség betöltésénél olyanra szavaznak, akinek más tisztségre átlépése folytán vált szükségessé a választás. Azt is tapasztaltuk, hogy zsinati tagságra megtszítottak szavazattal olyan egyént, aki régen tagja a zsinatnak.

Az ilyen furcsaságok és — nevezük nevén — felületességek okozzák aztán, hogy az irányító jelölések mind elterjedettebbekké válnak s a hivatalos jelölések általános elfogadásával az autonómiánk álaautonomiává lesz, majdnem azt mondhatni, a tisztségek betöltésére választás formájába burkolt kinevezéssé alakul.

Azonban emiatt ne azok ellen tessék panaszkodni, akik az ilyen irányító jelöléseket teljesítik. Jelölni valamely tisztségre mindenkinek joga van, az egyházi élet vezetését teljesítőknél, akik az embereket s valamely tisztségre alkalmas voltukat mégis legjobban ismerhetik, annál inkább.

A jelölést elfogadni s a szavazatot aszerint adni a választásra jogosultaknak nem kötelessége. Tessék minden egyházközség vezetőségének érdeklődni a szóba jöhető személyek, azok képessége és arravalósága iránt és aszerint adni a szavazatot.

Mert az autonómiánk nem azáltal lesz álaautonomiává, hogy irányító jelölés történik. Hanem az által, hogy ezt az irányítást kényelemszeret-

ből, vagy az ügyekkel nem kellő foglalkozás miatt, vagy az „ügyis mindegy“ hangoztatásával, egyszerűen elfogadják.

A választás nemcsak jog, hanem kötelesség is. A választásra jogosítottaknak kötelességük az, hogy ne elégedjenek meg az irányítók véleményének gondolkodás nélkül kényelmes elfogadásával, hanem a maguk legjobb meggyőződése szerint nyilvánítsák kívánságukat.

Az sem baj, ha csakugyan az lesz az eredmény, amire hivatkoznak, hogy hát ügyis kisebbségben maradnak. Az egyhangú választás díszét juttatni olyan jelöltnek, akivel szemben egy rész elégedetlen, sem nem igazságos, sem nem egyezik a suum cuique elvével.

Minden az Úré.

Nekünk, akiket idestova kétezer esztendő választ el a keresztyenség eredetétől, nagyon hasznos és tanulságos fel-felújítani lelkünkben az őskeresztyenség történelmét, vagy legalább is az első keresztyének egy-egy jellemző tulajdonságát. Hasznos ez a fölelevenítés nemcsak azért, hogy ismereteinket bővítjük általa, korokat tanulmányozunk, embereket ismerünk meg, hanem főképpen azért, mert az őskeresztyének életéből lelki javaink gyarapítására, testi fáradalmaink könnyebb elviselésére áldásos útmutatást nyerünk. Ezért szólok ez alkalommal olyan tárgyról, amely az őskeresztyenség köréből van véve. Elindulok az emberi tudás parányi mécsével s keresem az alapját annak az éltető lelki közösségnek, amely az első keresztyéneket Jézus által a mennyei Atyával egybekapcsolta.

Abban az időben, amikor a keresztyenség életre kelt, az emberek tekintélyes része nem rendelkezett önmagával, hanem teljesen alá volt rendelve a mások önkényének. Az emberiségnek ezt a részét rabszolgáknak hívták, akiket épügg cserélgettek a gazdáik, mint az igavonó jószágokat s ezeknek általában halvány reménységük sem volt ahhoz, hogy akár maguk, akár mások, őket ebből az állapotból kiváltsák és szabadságba helyezték. Amilyen mostoha volt ezeknek a boldogtalanoknak a testi állapota, olyan volt általában minden embernek a lelki élete. Kiki érezte, hogy nem tudja megismerni Istent s a bűnök, a földnek és kívánságainak rabja a lelke.

Ilyen körülmények között jött a keresztyenség, mely az evangéliom alapján azt hirdette, hogy Krisztus a bűntől megváltotta az emberiséget, többé senkisémet rabszolgája a gonoszoknak, mert megváltotta, magáévá tette őket Isten az Ő szent Fia, a Jézus Krisztus által. A váltáság ígéinek hallása és megértése következtében sok nemes érzés és életet átalakító gondolat fogamzott meg az őskeresztyén ember agyában, de azok közül egyik sem vésődött be oly mélyen, olyan iránytadó módon a lelkekbe, mint az, hogy mindenki az Atyáé a Jézus által. És ennél a gondolatnál is atyátságban az apai hatalom tudalma felülhaladta az

atyai szeretet érzését. Mert találunk nagyon sok nevet, képet, meghatározást az örökkévaló Isten-ség megértésére, így pl. hogy Ő király és törvényadó, pásztor és bíró, teremtő és rendező; ám mindezekben felülemelkedik, valamennyit túlszárnyalja az a vallomás, hogy az *Isten: Úr*, mindeneknek tulajdonosa, Ő a mi Atyánk, akinek engedelmis gyermeke minden hívő a Jézus Krisztus által.

Ez az Istenhez való kapcsolódás nyer ismételt kifejezést a János apostol első levelében (4:19), amikor hangoztatja az író, hogy mi Istentől valók vagyunk. Isten feltétlen tekintélyének érzése ömlik el a keresztyenség nagy apostolán. Pálon, aki Krisztusban találván meg az utat Istenhez, így tesz bizonyosságot: „Élek többé nem én, hanem él énbennem a Krisztus, amely életet pedig most testben élek, az Isten fiában való hitben élem“. (Gal. 2:20). Ismét más alkalommal: „Nékem az élet Krisztus, a meghalás nyereség“. (Fil. 1:21). A lélek teljesen belemerül a Krisztus által az örök Istenhez való boldogító lelki közösség gondolatába, úgy, hogy szinte megfürdik, felüdül annak végetlenségében, amint ugyancsak Pál apostol az akkori kulturvilág Areopagusán eképpen tesz vallást: „Istenben élünk, mozgunk és vagyunk“. (ACs. 17:28).

Első pillanatra olyan természetesnek látszik ez a bensőség a keresztyén ember és az Isten között. Ha egyszer valaki hiszi azt, hogy e földi nyomorúságos élet után jobblét következik, amelyben az ember nemesebb része a Jézus érdemeért ingyen kegyelemből boldogságot talál: akkor hogyne ragaszkodnék minden erejével Istenhez, aki teremtette a mennyet és a földet. Ha más nem, a Mindenhatótól való félelem rávezethette volna a halandók lelkét arra, hogy közeledjenek az Istenhez, hogy Ő is közeledjék hozzájuk. Úgy, hogy nem is az a megkapó és elragadó, hogy az őskeresztyének lélekben mindig együtt voltak Istennel, nem az a megindító, hogy szünetlenül imádkoztak és kétségek, megpróbáltatások között is mindenkor örvendeztek az Úrban; hanem az a csodálatos, hogy ez a por- és hamuember, amelyiknek teste a föld porából vétetvén, telve van múltó kívánságokkal és hiú gyönyörűség után való vágyakozással: ez az ember képes volt életösztönét megtagadni, a jelenvaló világról lemondani a lélek javáért és boldogságáért, a túlvilágért, amelyet bár testi szemmel nem látott, de hité bizonyosságával magához ölelt; az az őskeresztyén-ségben az igazán meghatározó mozzanat, amely egyszerűs mind követésre méltó példa is, hogy a testben élő ember az evangéliom hatása alatt képes volt abban a korban az Istennel való közösségért nemcsak meghalni, hanem ami ennél sokkal nehezebb: mindenét, amije volt, kész szívvel az Isten dicsőségére és embertársai javára odaszánni.

Valóban nem volt az őskeresztyének egyikének sem olyan tulajdona, amit bármely pillanatban önként, készséggel oda nem adott volna Istennek. Nem ajándékképpen, nem is hálatartozás fejében, hanem egész természetesen azért, mert

úgy érezte, úgy tudta, hogy mindennek, amije van, ő csak letéteményese, sáfára, a tulajdonos pedig Isten.

Manapság talán szokatlanul hangzik ez, de abban a korban így volt. Akkor még olvasták a bibliából, a próféta írásából: „Enyém minden lélek, azt mondja az Úr“ (Ezék. 184) és nemcsak szájjal énekelték, de szívvel is érezték, hogy „Az Úr bir ez egész földdel és minden benne élőkkel“. Tudták, hogy miként az ember lelke Isten lehelte, úgy a testet is ő alkotta; a test táplálására való eledelt Ő adja a föld által; ha akarja, szűkösen adja; ha akarja, teljesen megvonja, mert Ő a tulajdonos, az úr.

Ennek a való ténynek az igazságában nem kételkedett az őskeresztyének közül senki. S midőn tapasztalták, hogy egyik nemzedék jött a másik után, a palota, amelyikben a gazdag római lakott, halálával megszűnt az övé lenni s örökösei után jöttek azok utódai: meggyőződtek affelől, hogy e föld ránk nézve csakugyan a bűjosás hona, itt csak ideig-óráig lakozunk (2 Kor. 56, Zsid. 1314), zsellérek vagyunk s minden, ami itt van, csak használatra a miénk, a tulajdonjog az Istené. Ez az őskeresztyén tapasztalat magyarázza azt, hogy az evangéliom első hívei nemcsak hogy nem ragaszkodtak szerfelett a földi javakhoz, sőt a gazdagodásra szolgáló eszköznek, a pénznek, mint az Istentől való eltávolításra és a gonoszhoz való csábításra egyaránt felhasználható tényezőnek erejét szigorú korlátok közé szorították. Erre való tekintetből oktatja ki Pál apostol Timótheust, mondván: „minden rossznak gyökere a pénznek szerelme, mely után sóvárogván, némelyek eltévedtek a hittől és magokat átalszegeztek sok fájdalommal“ (2 Tim. 610). Az őskeresztyén korszak egyik régi irata (a Didaché) szintén arra figyelmezteti a híveket, hogy a vándor apostoloknak és prófétáknak adjanak ennivalóból annyi útravalót, amennyi csak szükséges, de ha az illető pénzt kér, akkor forduljanak el tőle, mint hamis prófétától. Ez volt az oka annak, hogy a későbbi korban ennek a régi elvnek csak a külseje maradt meg, az t. i., hogy a pénzzel való bánás nem idvességes és e téves értelmezés miatt esúszott ki sok helyen a pénzgazdaság a keresztyének kezéből. Téves értelmezésnek mondom, mert ha az emberek észrevették volna, amit az Úr mond prófétája által: „Enyém az ezüst, enyém az arany“ (Hag. 2s), akkor nem lett volna kétség affelől, hogy az ezüsből és aranyból vert pénznek is Isten dicsőségét kell szolgálni. Az az egészséges, józan tudomány, hogy minden az Úré, a pénz is az övé az utolsó fillérig, nekünk csak azért adja, hogy az Ő dicsőségére és gyermekeinek: ember-társainknak javára sáfarkodjunk vele.

Aki az emberi természetet ismeri, az előtt nem lehet feltűnő, hogy az őskeresztyéneknek Istennel való lelki közösségével kapcsolatban ilyen részletesen foglalkozom az anyagi dolgokkal. Hiszen amit elmondtam, azt az Írás: a próféták, az apostolok és őskeresztyének tulajdon szavaival

igazolni tudom. S ha itt-ott a jelenkorra néhány célzást tettem, azért cselekedtem, mert a történelem csakis akkor az élet tanítómestere, ha tanulunk belőle és ma különös mértékben hangoztatni kell az első keresztyéneknek azt az élet-eivét, hogy az Úr a tulajdonos és azt a gyakorlatot, mely szerint az Írás értelmében ők is fizették hetenként, önként, jó szívvel a tizedet. (V. ö. 1 Kor. 162). A mai ember a háború s még inkább a nehéz megélhetési viszonyok miatt sokkal gőresőbben ragaszkodik a földi javakhoz, mint ahogy régebben történt. A mindennapi kenyérért való küzdelem megbékőzza a mai embernek a lelkét is, amely mindig csak az anyagin csüng és azért viaskodik szüntelen, hogy minél jobban biztosítsa a test szükségletét eladdig, míg végtére elmegy e föld határaitól, nem vihethén el magával semmit, mint ahogy ide sem hozott magával semmit és ismeretlenként áll meg a mennyei Atya előtt, akire nem volt ideje gondolni az anyagiak miatt.

Milyen messzire állott ettől a modern gondolkozástól az őskeresztyének életének az az alap-gondolata és az a gyakorlata, amely szerint minden az Úré és mi csak sáfárok vagyunk. Pedig ezt a gondolatot meg kell érteni, be kell fogadni és eszerint kell cselekedni különösen ma. Bizonyos — bármennyire anyagiasnak lássék is, de az ember természetéből kifolyólag úgy van —, hogy az, aki megkísérelné, hogy egyetlenegy esztendőn át jövedelmének egy tizedét, mint tulajdonosnak járó készsleges összeget, hetenként az Úrnak, az Ő anyaszentegyházának adná: az az illető az esztendő végén közelebb érezné magát Istenhez, mint ahogy érezi ma. Amerikában, a mammon és moloch birodalmában évekkal ezelőtt ily irányban mozgalom indult meg s akik és amely gyülekezetek csatlakoztak a tized fizetéséhez (így Cushman. The new Christian c. könyv írója), csodákat tudnak beszélni e mozgalom lelki áldásairól. És nemcsak úgy látszik, de a mai világ kuszált viszonyai között — amint szintén Cushman mondja — „teljesen világos, hogy a nemzetek arra a pontra jutottak, amelyen választani kell a keresztyén sáfárság és a radikális társadalmi berendezkedés között; a között, vajjon elismerjük-e Istennek tulajdonjogát mindenre és kezeljük az Ő tulajdonát, mint sáfárok, az Ő dicsőségére és felebarátainknak javára, amint cselekedték őseink: az első keresztyének; avagy pedig magunkra erőszakoljuk a radikális világ tulajdonjogát, amelyben az erőszak és rettegítés megkísérli még jobban elaprózni a tulajdont és széttagolni a lelkeket“. A jövő egészséges rendeződése és társadalmi tisztázódása attól függ, vajjon az emberek még mindig a maguk muló javai után futnak-e, vajjon csak a koporsóig látnak-e; avagy megértik-e végtére, hogy az Úré minden s nekik egykor számot kell adni a rájuk bízott anyagi javakról is?!

*

Elindultunk a tudás parányi mécsével és ahol az őshajdankorban boldogságot, előhaladást, vilá-

gosságot láttunk, ott mindenütt az őskeresztényeknek Istennel való lelki szoros egybekapcsolódása ragyogott elénk, mert ők Istennel minden jóra képesek voltak... és eljutottunk korunk szövevényeihez, ahol a magunk erejéből tehetetlenül állunk. Ám ebben a mai útvesztőben, az ezernyi bogoza-ton keresztül, fénysugár tör át, útát mutatva testi-lelki valónk megújítására, az igazi életerő megnyerésére, a földi boldogulás és mennyei boldogság megtalálására: „Senki sem él önmagának, mert ha élünk, az Úrnak élünk, ha meghalunk, az Úrnak halunk meg. Azért akár élünk, akár meghalunk, az Úréi vagyunk“. (Róm. 14₇₋₈.)

(Ez a cikk azonos azzal a felolvasással, amelyet 1922 augusztus 13-án tartottam a békési templomban a békésbányai egyházmegye békési oldalának lelkesegyesülete által rendezett vallásos délutánon.)

Dr. Erdős Károly.

Közélet

Békesség, jó akarat.

Debreczenben és környékén január négy utolsó napján több helyen megfordult egy férfiú, aki mindenütt a békességet és jó akaratot hangoztatta, hirdette és erre nézve kérte a cselekvő rokonszenvet mindenkitől, aki Krisztus követőjének tartja magát. Ez a férfiú Dr. Ramsay Sándor, a „Nemzetek közötti barátságot az egyházak által előmozdító világszövetség“ európai szervező titkára.

A Dr. Ramsay által képviselt világszövetség megalakulása közvetlenül a háború kitörése előtt és alatt történt. E tájban ugyanis több nemzetnek és egyháznak buzgó fia együtt lévén Konstancban, a következő három határozatot hozta 1914 augusztus 2. napján:

1. Amennyiben a kiengesztelődés munkája és a barátság előmozdítása voltaképpen keresztényen feladat, ajánlatos, hogy az egyházak minden országban használják fél a világ népeire, parlamentjeire és kormányaira való hatásukat a nemzetek között való jó és barátságos kapcsolatok létrehozására úgy, hogy a békés polgárisodás útján elérjék azt az egyetemes jó akaratot, amely után való vágyakozásra a kereszténység tanította az embereket.

2. Amennyiben a Krisztus egyházának minden csoportja egyformán érdekelt a béke megtartásában és a világ minden fajú embereinél a jó akarat előmozdításában: tanácsos nekik együtt munkálkodniok, ilyen törekvéseikben megvalósításhoz juttatván az előző határozatot.

3. Hogy a különböző egyházakat érintkezésbe hozzák egymással, lépéseket kell tenni az iránt, hogy minden országban alakuljanak (a körülményekhez képest) felekezeti, vagy felekezeti közti jellegű tanácsok, amelyeknek feladata megnyerni az egyházakat, hogy szervezett képességükkel és közös törekvéssel teljesebbé vigyék a nemzetek közötti barátság előmozdítását s a háború elkerülését és

e végre létesíttessék egy központ a tanácsok közötti levelezés megkönnyítésére, az információk gyűjtésére és szétosztására és a mozgalommal kapcsolatos munka általános rendezésére.

Amikor ezt a három határozatot meghozták, már zakatoltak a gépfegyverek és ropogtak a pus-kák a szerb határon. A háborút nem lehetett fel-tartóztatni. A világszövetség, amely a szomorú békekötés után akcióba lépett, már három világ-gyűlést tartott, 1919 szept. 30-tól október 4-ig Hágában, 1920 aug. 20—28-ig St. Beatenbergben és 1922-ben Kopenhágában.

Dr. Ramsay január 20-as napjaiban jött hazánkba s az elmúlt héten Budapestről vasárnap eljött Debreczenbe. Vasárnap délelőtt érkezett Victor János lelkésszel, résztvevett a délutáni istentiszteleten a Nagytemplomban, majd este a kollégiumi internátusban vacsorált, ahol az egyházkerület Elnöksége és a többi jelenlevők előtt ismertette az általa képviselt világszövetség történetét és célját.

Hétfőn délelőtt kocsin kiment Hajduböször-ménybe a Kálvineumot megtekinteni. Ez az impo-záns intézmény úgy külsejével, mint belső beren-dezésével, tisztaságával, az adakozók nemeslelkű-ségét magán viselő egyszerűségével és áldásos működésével megragadta a lelkét. Ennek az érzésé-nek kifejezést is adott ebéd után, amikor Kiss Ferenc egyetemi tanár, kálvineumi elnök meleg üdvözlő szavaira szívből válaszolt. Hajduböször-ményben megnézte a Bocskay-főgimnáziumot, ahol néhány osztályban buzdító szavakat mondott a tanulóknak és meglátogatta Szolnok Gerzson lel-készelnököt, aki az egyház régi anyakönyveit, szent edényeit s a Bocskay-téri templomot mutatta be. Délután 1/25 órakor visszajöven Debreczenbe, 5 órakor dr. Erdős Károly tolmácsolásával beszé-det tartott a lelkésztestület előtt, ahol is dr. Bal-tazár Dezső püspökünk üdvözölte és dr. Tankó Béla egyetemi tanár mondott neki angol nyelven köszö-netet. Este átutazott Nyiregyházára, hogy részt vegyen ott Zelenka Lajos tiszai ág. h. ev. egyház-kerületi felügyelő ünnepélyes beiktatásán. Itt az ünnepi ebéden nagyhatású beszédet mondott dr. Erdős Károly tolmácsolásával, kifejezve örömét az ünnepélyen megnyilvánult felekezeti és társa-dalmi együttérzés felett és biztosítván a magyar-ságot az angolok között egyre terjedő megértésről és rokonszenvről.

Szerdán délelőtt a Kollégiumot nézte meg, ahol a könyvtárban dr. Varga Zsigmond egyetemi tanár, könyvtárigazgató kalauzolta, a főgimnázium-ban pedig S. Szabó József igazgató mutatta be az osztályokat s a nevezetesebb gyűjteményeket. Dél-után négy órakor az oratoriumba gyűlt egyetemi hallgatóknak, leányiskolai növendékeknek, főgim-náziumi és tanítóképzőintézeti tanulóknak dr. Tankó Béla egyetemi tanár tolmácsolásával előadást tar-tott az ifjúságnak háború utáni nehéz, de magasz-tos hivatásáról. Előadását Händel Vilmos jh. és Tankó Béla főgimn. tanuló angol nyelven köszön-ték meg, ami igen meglepte és mehatotta. Az előadás után az esti vonattal elutazott Sárospatakra,

a jövő héten pedig a dunántúli evangélikus és református atyánkfiait látogatja meg.

Dr. Ramsay három és félnapi tartózkodása mindenütt nagy rokonszenvet váltott ki, mert nála a való helyzet iránt őszinte érdeklődést és nehéz helyzetünk megértésére érző szívet láttunk. Semmi kétségünk affelől, hogy ő megismerte bennünk a békesség után vágyakozó, kölcsönös megértésre törekvő nemzetet. Adja Isten, hogy legyen munkája eredményes és áldásos!

Irodalmi szemle

Méliusz Péter emlékező halála negyedszázados évfordulóján. Kiadja a Tiszántúli Református Egyházkerület. A tiszta jövedelem a Méliusz-alap javára fordítatik. Debreczen, 1922. 22 lap 8°. Ára 100 K. Ez a füzet az egyházkerületi közgyűlés 394—1922. sz. alkalmi határozatának közlése után S. Szabó József főgimn. igazgató, kiváló egyháztörténésznek azt a klasszikusan szép emlékbeszédét tartalmazza, amelyet ő 1922. december 13-án az egyházkerületi közgyűlés előtt tartott. „Méliusz lelki képe” jelenik meg e beszéd szövegének olvasásakor szemeink előtt, s hogy e mellett a testi kép se homályosuljon el, a füzet III. része Méliusz rövid életrajzát is adja kimerítő pontossággal. Ajánljuk Olvasóink figyelmébe.

Hit és Élet. A lelki kálvinizmus folyóirata. Megjelenik havonként. Felelős szerkesztő Révész Imre. III. évfolyam. Debreczen, 1923 január—február. 1—2. szám. Ára 100 korona. Tartalom: Olvasóinkhoz. Csánki B., Az Isten Fia. — Révész I., Méliusz és korunk. — Juhász Géza, Feltámadás, Testvér, bocsáss meg (költemények). — Debreczen holland szigorú kálvinista megvilágításban. — Könyvek, lapok, irások. — Ez a tartalmas füzet szép bemutatója az értékes havi folyóirattá átalakult Hit és Élet című heti újságnak. E formájában is szívből és melegen köszöntjük s Olvasóink támogatásába ajánljuk.

A mi hitünk és életünk. Vallástevő káté, az úrasztalához először készülő református kereszténynek részére készítette Pálóczi Czinke István református püspök. Budapest, 1923. 16°, 16 lap, 40 K. Rövid tájékoztató után az apostoli hitvallás útmutatása és fonala nyomán adja e kis füzet református hitünk alaptételeinek és erkölcsi életünk fundamentomainak ismertetését. A rövid káté, mely a vallástétel magaslatáig emeli a tanulót, nemcsak közérthető egyszerű nyelvvel, hanem a bizonyító szentirati helyek bő felsorolásával tűnik ki ilyenmő irodalmi termékeink közül.

A biblia nőalakjai. Első sorozat. Írta Dr. Kuyper Ábrahám. Hollandból fordította Dr. Nagy Zsigmond, a debreczeni református kollégium n. ny. tanára. Budapest, 1923. A Holland—Magyar Kálvinista Könyvtár IV. füzet. 48 lap, 8°. Ára 75 K. Dr. Kuyper Ábrahámnak a biblia nőalakjairól (összesen nyolcvanról) írott nagy munkájából ez a füzet

15 újszövetségi nőt ismertet meg velünk finom és élvezetes lélektani rajzban. Ez a 15 tanulságos kép bizonyára kedves olvasmánya lesz református asszonyainknak, akiknek részére ajánljuk.

Az evangellizáció a református egyházakban.

Írta Dr. B. Wielenga amsterdami református lelkész. Fordította Dr. Sebestyén Jenő budapesti református theologiai tanár. Budapest, 1923. 8°, 22 lap, ára 50 K. A Holland—Magyar Kálvinista Könyvtár V. füzet. Azok közül a tanulmányok közül való ez, amelyet, ha elkezdünk olvasni, nem teszünk le, amíg végére nem értünk s amelyet később is újra meg újra előveszünk. Különösebben a városi gyülekezeteknek és azok pásztorai számára készült ez a füzet, amiért is első sorban a nagy alföld nagy gyülekezeteinek lelképásztorai tanulmányozzák át alaposan ezt a kiadványt, mert ami nálunk még csak jámbor óhaj, annak határozott körvonalai láthatók és olvashatók itt. Nagyon jó lett volna, ha jelezve lett volna, hogy a szerző mikor tartotta ezt a felolvasást, amelyen az evangellizáció munkájának elejét, alapos megindulását jelzi. Ha ugyanis régebbi keletű ez az értekezés, kérjük a Holland—Magyar Kálvinista Könyvtár érdemes szerkesztőjét, hogy a legközelebbi sorozatban közöljön ugyanettől a szerzőtől olyas művet, amelyik az itt jelzett program szerint megindult munka tapasztalatairól és tanulságairól számol be; így is háládatosak lévén az e füzetben kapott útmutatásért.

Az itt ismertett könyvek kaphatók a „Méliusz” könyvkereskedésben Debreczen, Ferenc József-út 26.

Különfélék

Márk Endre egyházkerületi és kollégiumi ügyész. udv. tanácsos ebben az évben tölti be közszolgálati működésének 50. évét. E felszázados évforduló alkalmából azok, akik e nagy munkabírási és fáradhatatlan energiájú férfiú érdemeit emlékül akarják hagyni a jövőnek, elhatározták, hogy félmillió alapítványt gyűjtenek össze és tesznek a kollégiumnál Márk Endre nevére. Az alapítványra adományokat elfogad a kollégium igazgatósága is. Bízunk benne, hogy az alapítvány összege hamarosan együtt lesz s az ünnepeit évek hosszú során át fog gyönyörködhetni az alapítványból jutalmazottak örömeiben. Faxit Deus!

A tiszai ág. h. ev. egyházkerület új felügyelőjét, Zelenka Lajos kuriai bírót január hó 30-ik napján Nyiregyházán iktatták be ünnepélyesen egyházi méltóságába. Az ünnepélyes aktuson református egyetemesek egyházunkat és a tiszántúli egyházkerületet Dr. Baltazar Dezső püspökünk, gróf Degenfeld József főgondnokunk, Márk Endre egyházker. és kollégiumi ügyész és Dr. Erdős Károly lelkészképző-intézeti igazgató képviselték. Az új felügyelő előtt tisztelgett a nyiregyházai róm. kath. és gör. kath. egyházak és az izr. hitközség küldöttsége, valamint a társadalom sok tagozatának képviselője.

Alapítványok más egyházkerületekben. Darányi Ignác dunamelléki főgondnok eddigi alapítványait 100.000 K-val növelte; Sodiyy László nyitrai lelkipásztor a budapesti theológiánál és a kecskeméti főgimnáziumnál 10—10.000 K-s alapítványt tett; Sógor Endre dunamelléki számvevő a budapesti theológián 200.000 K-s alapítvánnyal örököltette meg háborúban eltűnt egyetlen fia emlékét.

A debreczeni magyar református egyház-köztség egyházfenntartó (Révész Bálint) alapítványát, amely örökkévaló, szabályszerű gyarapodásra van hivatva, Sass Béla konventi jegyző 1914 február 16-án mindössze húsz koronával létesítette, majd az egyetemes konvent kezelesére bízta (164—1922. júliusi konventi szám). Ez az alapítvány már 1923 január 1-én 32.446, azaz *harminckettőezernégyszáznegyvenhat korona tökével rendelkezett* s azóta január 19-ig további 825 (nyolcszázhuszonöt) koronával növekedett. Évi kamatainak fele minden január 1. örök időken át tőkésítendő, másik fele pedig a debreczeni presbiteriumnak minden januárban föltétlen szabad rendelkezésére áll. A magasztos rendeltetésű alapítvány javára lebélyezett postai befizetési lapokat kezelő Magyar Földhitelintézet (Budapest V., Bálvány-utca 7.) Sass Béla egyetemi tanárhoz szokta küldeni (Debreczenbe, Péterfia-utca 33.), akinél azokat a kegyes adakozók mindenkor megkaphatják.

A tiszántúli református egyházkerület 1922. évi jegyzőkönyve VI + 428 lapon a szokott formában s beosztással a múlt hó vége felé megjelent. Magában foglalja a 2 közgyűlés, a 15 rendkiv. int. biz. ülés s 9 bizottsági ülés határozatait. A mellékletben olvassuk Baltazár Dezső püspök jelentését amerikai útról s ezzel kapcsolatban az amerikai alapítványról szóló alapítványi szabályzatot, az 1921. évi püspöki jelentést s a káplánok dislokációját. Megjelent újból az egyházkerület tisztikarának s bizottságainak mai névsora. Végül betűrendes név- és tárgymutató zárja be a vaskos kötetet. Az egyházak átvehetik a jegyzőkönyvet az egyházkerületi levéltári hivatalban. Postán csak később fog szétküldetni az érte nem jövöknek.

A debreczeni református egyházmegye nt. lelkészeihez. Az egyetemes konvent irodája az 1920., 1921. és 1922. évi konventi ülések jegyzőkönyveit két füzetben közvetlenül küldte meg az egyházakhoz. Árát az egyházkerületi pénztár előlegezte s ennek az egyházmegyei pénztár megtérítette. Felkérem egyházmegyénk nt. lelkészeit, hogy a kézhez vett jegyzőkönyvek árába (hogy a hivatalok részére szükségelt példányok ára is kiteljen) az 1920., 1921. évi jegyzőkönyvekért egyházként 70—70 koronát, az 1922. évinek árába 270 koronát, összesen 340 koronát, két korona utalványkézbesítési díjjal együtt és így összesen 342 koronát méltóztassanak beküldetni a debreczeni református egyházmegye pénztári hivatalához, a kollegiumban. Kiváló tisztelettel Debreczen, 1923 január hó 28. *Rózsa Sándor*, egyházmegyei pénztárnok.

Webster J. Macdonald skót lelkipásztor, aki hosszú ideig volt a budapesti skót misszió érdemes lelkésze, a múlt év végén töltötte be pásztori munkásságának 25. évét. Nekünk magyaroknak mindig őszinte jó barátunk volt s mi most Isten áldását kérjük további életére.

A debreczeni református tanítótestület Petőfi Sándor emlékére jól sikerült ünnepélyt rendezett január 31-én a kollégium dísztermében. Az ünnepélyt a református tanítóképző intézett Csokonai énekkara nyitotta meg és zárta be, melyet Bodnár tanár vezetett igen ügyesen. Mocsáry L. igazgatótanító megnyitójában néhány lelkes szóval áldozott Petőfi nagyságának. Benyhe Imre Petőfi Ledőlt szobor c. aktuális költeményét szavalta el nagy tetszés mellett. Törös Károly szépen kidolgozott beszédében méltatta Petőfit, mint a szabadság és honszerelme dalnokát. Debreczeni Kató urleány szépen csengő, kedves hangján néhány Petőfi költeményt énekelt Bodnár Lajos, Bakk Béla, Nagy Kálmán és Szathmáry Zoltán kíséretével a közönség osztatlan tetszése mellett, Szombathy Mariska pedig Petőfi költeményeket szavalt a töle megszokott temperamentummal. Sikere igen nagy volt. Programmon kívül Abod Imre dombrádi tanító, a messze földön kitűnő énekes, énekelt néhány Petőfi-dalt a saját kísérete mellett. Szünni nem akaró ováció jutalmazta szépen iskolázott hangját. A kitűnően sikerült ünnepély a nagy erkölcsi sikeren kívül nagy anyagi sikerrel is járt, melynek szép összegét a tanítók özvegye és árvái javára fordítják.

A felekezeti jogakadémiáktól megvonja az állam az eddig nyújtott államsegélyt, ami miatt — amint a felekezeti ujságok írják — ezek a főiskolák a megszűnés előtt állanak. Ezzel kapcsolatban csak néhány kérdést teszünk fel azoknak, akik szeretnek gondolkodni és cselekedni: Az állam létesítette-e ezeket a jogakadémiákat? Állami pénzből tartották fenn azokat őseink? Kevesebb református van-e most hazánkban, mint ötven évvel ezelőtt? Szegényebbek vagyunk-e most, mint félszázaddal ezelőtt? Megrövidült-e az Úrnak segítő jobbja? Vagy mi vagyunk kishitűek és lélekben gyöngék?

Lelkészmeghívás. A péczeli gyülekezet Bereczky Albert dunabogdányi lelkészt hívta meg egyhangúlag pásztorául. Isten áldása legyen munkáján!

Beküldetett. A Debreczeni Protestáns Lap 4-ik számában Tóth József lelkésztársam, a *Különfelék* rovatában, *Tisztújítás Békéscsábánban* címmel az egyházmegyei tisztújítással kapcsolatos cikket írt. E cikknek csak a legvégére, mint személyemre vonatkozóra van megjegyzésem és pedig az, hogy az egyházmegye főjegyzői tisztségére nem reflektálok s ilyen megbízatást nem is vállalnék. Mezőhegyes, 1923 január 29. napján. *Szabó Béla*.

Ingyenes iratterjesztésre a tahitófaluai egyház presbiteriuma az 1923-iki költségvetésbe 2000 K-t vett fel. Ebből az összegből keresztelés, temetés

alkalmával füzeteket ad ki, vagy teljesen szegényeket lát el evangéliomi iratokkal. Követésméltó pólada. *K. C.*

Halottunk. Demeter Bertalan boldvai lelkipásztortársunk felesége január 16-án 42 éves korában elhunyt. Gyülekezete előtt minden jóban, hűségben és szeretetben példaképpül állott. Legyen áldott emlékezete!

Megszívlelésül. A Debreczeni Protestáns Lap idei 4-ik számában közölt 169—923. sz. püspöki körlevélben nyomatékosan és érthető világossággal ki volt fejezve, hogy a hivatalos postaköltségek megtéríthetése céljából kiállítandó kimutatás, melyhez az esetről-esetre vásárolt hivatalos postajegyek ellennyugtatói a kimutatás folyószáma rávezetése mellett csatolandók lesznek, az *egyházkerületi pénztárhoz*, és nem a püspöki hivatalhoz lesznek beküldendőek. Ennek ellenére több helyről a püspöki hivatalhoz címezik az iratokat, és ellennyugtató nélkül csak kimutatást csatolnak, melyet aláírott ugyan a postahivatal, de amely irat nem pótolja a miniszteri meghagyás szerint követelt ellennyugtatókat. Ezen az úton kérjük az érdekelt egyházi és iskolai hatóságokat, hogy a fent idézett püspöki körlevél tartalmát figyelmesen elolvassák és az ott írottakhoz alkalmazkodni méltóztassanak.

Hivatalos Értesítés

A tiszántúli református egyházkerület püspökétől.

272—1923. szám.

Valamennyi iskola igazgatóságának.

A vallás- és közoktatásügyi miniszter úrnak múlt évi december hó 15-én 166,447. szám alatt kelt, hozzám azonban csak a mai napon érkezett leiratát alább közlöm.

Debreczen, 1923. évi január hó 23.

Dr. Baltazár Dezső,
püspök.

M. kir. vallás- és közoktatásügyi miniszterium.

166,447—922. VI. ü. o. szám.

Valamennyi Főtiszt. egyházi Főhatóságnak.

A minisztertanács a m. kir. miniszterelnök úr hatáskörébe tartozó és fővezetése alatt álló országos lakásépítési akció egységes, céltudatos irányítása és lebonyolítása érdekében „Országos Lakásépítési Bizottság”-ot állított fel és e bizottság határozatainak végrehajtásával, valamint az akcióval szorosan kapcsolatos egyéb teendőik ellátásával az Országos Lakásépítési kormánybiztossá kinevezett dr. Gerlóczy Gyula államtitkárt bizta meg, aki szolgálati szempontból közvetlen a miniszterelnök úr személyes rendelkezése alatt áll.

A kormánybiztos működését a közvetlen vezetése és irányítása alá rendelt személyzetével az

igazságügyminiszterium palotájában kijelölt helyiségében (V. Szemere-u. 15., I. 27. ajtószám. Telefon 94—18.) folytatja és hatásköre az 1921. évi II. t.-c. alapján a városi (községi) kislakások építéséhez való állami hozzájárulások, a most említett t.-c. III. fejezetében és az 1922. évi VII. t.-c. 16—18. §§-aiban említett lakásépítési kölcsönök, az esetleges egyéb állami támogatások, nemkülönben a lakástermeléssel és ezzel kapcsolatos kérdésekkel szoros összefüggésben álló minden egyéb ügyek előkészítésére és tárgyalására kiterjed.

Van szerencsém a Főtiszt. Főhatóságot tisztelettel arra kérni, hogy a kormánybiztost ebben a megbízatásában hathatós támogatásban részesíteni és a Főtiszt. Főhatóság egyházi főhatósága alá tartozó összes intézetek, iskolák stb. igazgatóit is saját hatáskörében megfelelően utasítani sziveskedjék, hogy az ezen ügyek intézésénél különös fontossággal bíró gyorsaságnak érvényesülése érdekében előterjesztései, illetve az alárendelt hatóságokhoz és hivatalokhoz intézendő rendelkezései és megkeresései mindenkor késedelem nélkül tárgyalás alá vethessenek és soronkívül intéztessenek el, a kormánybiztos véleménye mindazokban a kérdésekben kikéressék, amelyek akár a lakásinség enyhítésére kapcsolatosak, akár a kormánybiztos ügykörét, illetve az annak keretében gondozására bízott érdekeket közvetlenül vagy közvetett hatáskorban bármely vonatkozásban (ipari érdekek, anyag, munkabérek, munkáskérdés, közszállítási ügyek stb. érintik.)

Budapest, 1922. évi december hó 16-án.

A miniszter rendeletéből:

Dubay,

miniszteri tanácsos.

360—1923. szám.

Nagytisztelétű Esperes uraknak, valamennyi tانتestületnek.

A vallás- és közoktatásügyi miniszter úrnak folyó évi január hó 11-én 172,596. szám alatt kelt leiratát alább közlöm.

Debreczen, 1923. évi január hó 31.

Atyafiságos szeretettel

Dr. Baltazár Dezső,
püspök.

M. kir. vallás- és közoktatásügyi minisztertől.

172,596—922. III./b. szám.

Valamennyi Főtiszt. Egyházi Főhatóságnak.

Az ország mai szomorú helyzetében elsőrendű nemzeti életszükségletté vált műveltségbeli felsőbb-ségünk biztosítása. Ennek egyik fontos feltétele a leghathatósabb küzdelem a felnőtt lakosság körében még ma is nagy mértékben meglevő írástudatlanság ellen.

Még az 1910-iki népszámlálás adatai alapján végzett számítások szerint is Csonka-Magyarország népességének körülbelül egyötöd része, csaknem másfélmillió felnőtt ember, teljesen járatlan az írásban és olvasásban. Az idevágó legújabb adatok ezidőszerint még feldolgozatlanok. Azonban ezek nélkül is kétségtelenül megállapítható, hogy a világháború és az azt követő forradalmak által az iskolai oktatásban okozott hiányok és zavarok (a tanítók katonai szolgálatra való bevonása, szünetszünetek, a tanulóknak keresetet nyújtó munkára való elvonása a tanulástól) következtében még növekedett a tanköteles koron túl levő lakosság körében az írástudatlanok száma.

Mindent meg akarok tenni e szomorú állapot orvoslására. Az egész országra kiterjedően analfabéta-tanfolyamokat kívánok szerveztetni a tanköteles koron túl levő írástudatlan lakosság részére. De már a szervezési munkálatoknak is csak akkor remélhető a kívánt eredménye, ha e munka útjából elsősorban a legfőbb akadályokat, a nép körében a művelődéssel szemben található nagymérvű bizalmatlanságot, álszemérmert és közömbösséget, teljes erővel s a legjobb akarattal igyekszünk elhárítani.

Tisztelettel fölkérem ennél fogva a Főtiszt. Egyházi Főhatóságot, méltóztassék a saját hatáskörében fölhívni a lelkészkedő papságot és a Főtiszt. Egyházi Főhatóság bölcs fennhatósága alá tartozó tantestületeket arra: hassanak oda, hogy a tanköteles koron túl levő analfabéták — félre téve minden közömbösséget és álszemérmert — lehetőleg teljes számban vegyenek részt a részükre szervezett vagy ezután szervezendő analfabéta-tanfolyamokon.

Budapest, 1923. évi január hó 11.

Klebensberg.

58—1923.

Pályázati hirdetés.

A füzesgyarmati református iskolaszék pályázatot hirdet az üresedésben levő VIII. és XI-ik tanítói állásokra.

Javadalom: 1. A vallás- és közoktatásügyi miniszterium által megállapítandó és az egyház által fizetendő évi hozzájárulás az egyház pénztárából. 2. Fizetéskiegészítési államsegély, családi pótlék, háborús és rendkívüli segélyek az állam-pénztárból. 3. Törvényes lakáspénz.

Kötelesség: A presbiterium által esetről-esetre kijelölt osztott vagy osztatlan osztályok vezetése.

Pályázhatnak: a VIII. állásra nők, a XI. állásra férfiak is. Választás a 126,512—1921. VIII. d. sz. vkm. rendelet figyelembe vételével fog megtartatni.

Hiányosan felszerelt kérvények nem vétetnek figyelembe. Pályázati határidő a megjelenéstől számított 15 nap.

Füzesgyarmat, 1923 január hó 31.

Jánosi Zoltán,

református lelkész, isk.-széki elnök.

A „MÉLIUSZ“ könyvkereskedés mindent tudó

ábécéje.

Az én vallásom, minden református nélkülözhetetlen kalauza. Írta Dr. Erdős Károly.

Baltazár Dezső dr. „Az én hitvallásom“ és „Isten dicsőségére“ c. könyvei az egyházi irodalom gyöngyei.

Confirmatioi oktatásra legjobb könyv *Nagy István:* Debreczeni konfirmációi kis káté c. füzeté.

Debreczeni meséskönyv magyar szellemű és irányú lelkes könyv. Írta Gyökössy Endre.

Erdős Károly dr. könyvei tudományosságban alaposak, népszerűségben minták.

Feltámadás. Költemények. Írta Térei Sándor, a Magányos ember c. kiváló kötet szerzője.

Gyökössy Endre: Debreczeni Meséskönyv-e hazafias, tartalmas és díszes.

Hit és Haza. Tüzes magyar versek. Írta dr. Kőrösi Kálmán.

Imádkozó magyar. Régi magyar imádságok gyönyörű gyűjteménye. Kiadta Dr. Révész Imre.

Játékok, játékkönyvek, sportkönyvek óriási választékban.

Kommunista és zsidó üldözés. Dr. Magoss György pártatlan és elfogulatlan ítélettel megírt könyve.

Legendák. Krisztus legendák. Írták B. Bészler Anna és Székely András. Kedves kegyes történetek.

Méliusz világító lámpásának sugarai. Méliusz püspök legszebb gondolatainak gyűjteménye. Kiadta Dr. Erdős Károly.

Nyomatványok egyházi és világi irodák mindenemű szükségletére.

Oláh Gábor legújabb regényei: Fekete angyal, Léda hatyúja.

Próbáltatások idejéből. Dr. Baltazár Dezső mesteri rajza a kommunizmus és oláh megszállás idején átélt szenvedéseiről.

Révész Imre dr.: Az imádkozó magyar c. könyve református buzgó elcink legszebb könyörgéseit tartalmazza.

S. Szabó József, Méliusz Péter emlékezete, hatalmas emlékezés a nagy magyar reformátor munkásságáról.

Szemelvények a magyar irodalomból. Heger Flóris gyűjteménye a legkiválóbb irodalmi termékekből.

Tiszteletes bácsi meséskönyve. Űde, kedves, szórakoztató, tanító és nevelő. Írta Tóth János.

Uray Sándor, Tárgymutató az új református énekeskönyvhöz. Szükséges segédeszköz.

Világi és egyházi irodalomban megjelent összes művek leggyorsabban szállíthatnak.

Welsh, The 50-Lesson System. Az angol nyelv legjobb tankönyve.

Zsoltárok a legnagyobb választékban, legutányosabb áron és legszebb kivitelben.

**„Méliusz“ könyvkereskedés és
könyvkiadó vállalat
Debreczen, Ferenc József-ut 26.**